Комунальний заклад Львівської обласної ради
«Львівський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти»
Кафедра педагогіки

ПРОГРАМА ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ
для вчителів початкових класів
«Вчимо читати: метод «Від тексту до букви»

Програма підвищення кваліфікації розглянута і рекомендована
до затвердження на засіданні кафедри педагогіки

(протокол № 5 від 29.05.2026 р.)

Завідувачка кафедри Дарія Біда

Програма підвищення кваліфікації затверджена науково-методичною радою

(протокол № 4 від 04.06.2026 р.)

Голова науково-методичної ради Павло Хобзей

Розробники: Комунальний заклад Львівської обласної ради «Львівський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти» (Банах О. В., старша викладачка кафедри педагогіки, Гальвіцька О. Л., старша викладачка кафедри педагогіки).

Напрям підвищення кваліфікації: розвиток професійних компетентностей (знання навчального предмета, фахових методик, технологій).

Термін дії програми: з 20.02.2026 до 20.02.2031 року.

Рецензенти:

Винницька-Юсипович Оксана Анастазія, доктор філософії (PhD), асистент Кафедри початкової та дошкільної освіти, Факультет педагогічної освіти, Львівський національний університет ім. Івана Франка.

Табака Ольга Миронівна, доктор філософії, доцент кафедри початкової та дошкільної освіти факультету педагогічної освіти Львівського національного університету імені Івана Франка.

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Актуальність програми «Вчимо читати: метод «Від тексту до букви» зумовлена потребою сучасної початкової школи у впровадженні ефективних, природовідповідних та діяльнісних підходів до формування читацької компетентності молодших школярів. У часи пошуку нових інструментів для розвитку мовно-комунікативних умінь особливого значення набуває інтеграція досвіду видатного українського педагога Якова Чепіги, чий метод цілих слів дозволяє органічно перейти від предметно-наочного до абстрактного мислення дитини. Освоєння вчителями різноманітних способів читання, взаємозв'язку правопису з відчитуванням тексту та практичних технік забезпечить науково-методичний супровід професійного розвитку педагогів і допоможе створити безпечне, мотивуюче та особистісно зорієнтоване освітнє середовище, що безпосередньо підвищить якість навчання в умовах НУШ.

Цільова група: учителі початкових класів закладів загальної середньої освіти, які забезпечуватимуть реалізацію Державного стандарту початкової освіти.

Обсяг: 15 годин (0,5 кредитів ЄКТС).

Особливості реалізації програми: курс передбачає виконання індивідуальної роботи.

Форма підвищення кваліфікації: інституційна (дистанційна).

Мета підвищення кваліфікації: професійний розвиток учителів початкових класів відповідно до державної політики в галузі освіти, удосконалення раніше набутих та/або набуття нових компетентностей учителів початкових класів, необхідних для організації навчання, виховання та розвитку учнів відповідно до Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа», схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2016 р. № 988-р., та на основі Державного стандарту початкової освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 26 грудня 2025 р. № 1810.

Завдання підвищення кваліфікації:

- **ознайомити** слухачів із пріоритетними методиками навчання читанню молодших школярів та історичним контекстом становлення методу цілих слів у працях видатного українського педагога Якова Чепіги;
- **сформувати/вдосконалити** практичні навички застосування інструментів методики «Від тексту до букви», зокрема різних способів читання;
- **розкрити** особливості взаємозв'язку між стадіями розвитку правопису та відчитуванням тексту, а також принципи ефективного навчання від предметного до абстрактного;

- **сприяти** розвитку професійних компетентностей педагогів (мовно-комунікативної, проєктувальної, організаційної тощо) для проектування мотивуючого та безпечного освітнього середовища;
- **створити умови** для обміну досвідом, презентації добрих практик та систематизації ефективних активностей періоду навчання читанню («ресурсної валізи» вчителя).

Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться:

А1.4 Мовно-комунікативна, через здатність формувати й розвивати мовно-комунікативні уміння та навички учнів.

А2.4 Предметно-методична, через здатність добирати і використовувати сучасні й ефективні методики і технології навчання, виховання і розвитку учнів.

Б1.2 Психологічна, через здатність використовувати стратегії роботи з учнями, які сприяють розвитку їхньої позитивної самооцінки, я-ідентичності.

Б1.3 Психологічна, через датність формувати мотивацію учнів та організовувати їхню пізнавальну діяльність.

Б3.1 Педагогічного партнерства, через здатність до суб'єкт-суб'єкт взаємодії із учнями в освітньому процесі.

Г2.2 Організаційна, через здатність організовувати різні види й форми навчальної та пізнавальної діяльності учнів.

Очікувані результати підвищення кваліфікації

За результатами навчання слухачі оволодіють знаннями та набудуть (вдосконалять) уміння, навички щодо:

- застосування сучасних технологій для формування і розвитку мовно-комунікативних умінь та навичок у молодших школярів;
- використання інструментів методу «Від тексту до букви» для навчання учнів читанню.

Система оцінювання результатів підвищення кваліфікації

Контроль та оцінювання за знаннями слухачів проводиться послідовно й систематично: на практичних заняттях, індивідуальне та фронтальне опитування, виконання самостійної роботи; на лекціях – експрес-контроль, тестування, робота в сесійних залах і презентації результатів, спільні он лайн дошки, міні експерименти у прямому ефірі, чат, голосування, рольові вправи. **Оцінювання вербальне.**

Курс **зараховується** за умови **відвідування не менше 50 %** авдиторних занять та **виконання** самостійної роботи. Учасники, які відвідали не менше 50% занять та успішно виконали індивідуальну роботу, отримують сертифікат відповідно до кількості прослуханих годин.

Особливості реалізації програми: дистанційна форма навчання, курс передбачає виконання індивідуальної роботи.

Документ про підвищення кваліфікації: сертифікат видається відповідно до кількості прослуханих годин, за умови не менше 50 % від загальної кількості.

Вартість: безоплатний характер надання освітньої послуги для слухачів курсів підвищення кваліфікації за регіональним замовленням місцевих органів управління освітою, платна форма навчання згідно з кошторисом для всіх інших категорій – 325 грн.

2. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Зміст програми складається з 2-х взаємопов'язаних тем.

Учасники, які відвідали не менше 50% занять та успішно виконали індивідуальну роботу, отримують сертифікат відповідно до кількості прослуханих годин.

Кількість годин, що відводиться на засвоєння змісту Програми, складає: 15 год, з них: 4 год – лекційні заняття, 8 год – практична робота, 3 год – самостійна робота.

Назви тем	**Кількість годин**			
	Лекції	Практичні	Самостійна робота	Усього
Тема 1. Пріоритетні методики навчання читанню	2			
Тема 2. Методика навчання читанню методом цілих слів («Від тексту до букви»)	2	8		
Самостійна робота «З моєї ресурсної валізи: активності, які «працюють» у період навчання читанню»			3	
Разом годин за навчальною програмою	**4**	**8**	**3**	**15**

3. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Тема 1. Пріоритетні методики навчання читанню *(лекція, 2 години)*

Огляд методів навчання читанню молодших школярів. Зміна парадигми в навчанні читанню молодших школярів. Смислове читання як пріоритет. Палітра методів: фонічний метод, метод цілих слів, ігрові та діяльнісні підходи. Місток наступності: як готовність дошкільника до сприйняття мови трансформується в навичку читання в початковій школі.

Створення мотивуючого освітнього середовища для формування навички читання. Простір, що надихає: створення мотивуючого освітнього середовища (книжкові куточки, "ранкові зустрічі" з книгою, читацькі щоденники нового формату).

Трикутник партнерства: роль родини у формуванні дитини-читача та подоланні перших труднощів.

Тема 2. Методика навчання читанню методом цілих слів («Від тексту до букви») *(лекція, 2 години; практичне, 8 годин)*

Видатний практик і теоретик української педагогіки Яків Чепіга – один із основоположників національної освіти. Історія методики навчання читанню учнів початкової школи методом цілих слів Якова Чепіги.
Впровадження методики Якова Чепіги у сучасній практиці навчання. Переваги методу Якова Чепіги: цілісність та природовідповідність, діяльнісний підхід.
Практичне ознайомлення з основними складовими методу. Практичні інструменти розвитку смислового та критичного читання.
Майстер клас «Використання методу «Від тексту до букви».
Інструменти для розвитку мовно-комунікативних умінь та навички читання.
Різні способи читання: в унісон, відлунням, мовчки.
Стадії розвитку правопису та взаємозв'язок з відчитуванням тексту.
Ефективність навчання від предметного до абстрактного (предмет – слово – малюнок).
Презентація добрих практик «Ефективність моїх практик у методі «Від тексту до букви».

4. СИСТЕМА ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ

На етапі завершення навчання за Програмою слухачі виконують **самостійну роботу** «З моєї ресурсної валізи: активності, які «працюють» у період навчання читанню». Оцінювання самостійної роботи здійснюється за принципом «зараховано / не зараховано».

Критерії оцінювання самостійної роботи

Самостійна робота вважається **«зарахованою»**, якщо поданий матеріал відповідає таким вимогам:

Цільова відповідність: запропоновані активності (ігри, вправи, прийоми) спрямовані саме на формування читацької компетентності молодших школярів.

Практична цінність та опис: кожна активність має чітку назву, визначену мету та покроковий опис алгоритму проведення (вчитель-практик має легко відтворити її у своєму класі).

Діяльнісний характер: описані методи орієнтовані на активну взаємодію учнів (робота в парах, групах, ігрові формати, використання предметів/ілюстрацій), а не на пасивне відтворення.

Природовідповідність та безпека: активності враховують вікові та психофізіологічні особливості дітей 6–7 років, не створюють додаткового психологічного напруження та мотивують до читання.

Структурованість та обсяг: подано мінімум 3 різнопланові активності, матеріал оформлено охайно й структуровано.

5. ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ ТА РЕФЛЕКСІЇ

1. У чому полягає сутнісна відмінність між механічним декодуванням тексту та смисловим (критичним) читанням в умовах сучасної початкової школи?
2. Які психологічні бар'єри найчастіше виникають у першокласників під час навчання читанню традиційними методами та як їх допомагає подолати метод цілих слів?
3. Проаналізуйте історико-педагогічний досвід Якова Чепіги: чому його метод «Від тексту до букви» є актуальним та природовідповідним для сучасного учня НУШ?
4. Які індикатори мотивувального та безпечного освітнього середовища (читацьких куточків, ранкових зустрічей) свідчать про те, що простір класу дійсно спонукає дитину до взаємодії з книжкою?
5. Як трансформувати традиційну перевірку навички читання на м'яке, розвивальне (формувальне) оцінювання, яке не руйнує мотивацію учня?
6. Сформулюйте три поради для батьків першокласників, які допоможуть уникнути конфліктів під час домашнього читання та підтримають принцип педагогічного партнерства.
7. Опишіть послідовність переходу від предметного до абстрактного (предмет – слово – малюнок) під час ознайомлення дітей з новим словом-текстом за методикою Я. Чепіги.

6. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нормативно-правові документи

1. Закон України «Про повну загальну середню освіту. – URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text
2. Закон України «Про освіту». – URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text
3. Державний стандарт початкової освіти. Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 26 грудня 2025 р. № 1810. – URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1810-2025-%D0%BF#Text
4. Державний стандарт базової середньої освіти. Затверджено постановою Кабінету30.09.20. – URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/KP200898.html.
5. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року. Схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2016 р. № 988-р. – URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-%D1%80#Text

6. Професійний стандарт за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти» (чинна редакція) – URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v2736915-20#Text

Основна література

1. Котик Т.М. Нова українська школа: теорія і практика формування емоційного інтелекту в учнів початкової школи: навч.-метод.посіб./Т.Котик. – Тернопіль, «Видавництво Астон» 2020. - 192 с.

2. Малініна Л.В. Нова українська школа: формування соціальної компетентності учнів початкової школи: навч.-метод.посіб./Л.Малініна. - Київ, видавництво «Грамота» 2021. -72 с.

3. Кірик М.Ю., Данилова М.І. Нова українська школа: організація діяльності учнів початкових класів закладів загальної середньої освіти: навч.-метод.посіб./ М.Кірик, Л.Данилова. – Львів: Світ, 2019. – 136 с.

4. Старагіна І.П. Нова українська школа: розвиток читацької компетентності в учнів початкової школи в системі інтегрованого навчання: навчально-методичний посібник/ Старагіна І.П., Терещенко В.М., Панченков А.О. – Харків: Соняшник, 2020. – 176 с.

5. Ковальова В. Ранні зустрічі з книгою: створення читацького середовища в початковій школі / В. Ковальова // Початкова школа. — 2022. — № 4. — С. 15–19.

6. Сухомлинський В. О. Сто порад учителеві / В. О. Сухомлинський (Порада «Щоб дитина хотіла вчитися», «Читання як джерело інтелектуального життя»).

7. Ryszard Więckowski Pedagogika wczesnoszkolna - Warszawa- Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne. 1998. 338 s.

8. Maria Cackowska Integralny sastem nauczania początkowego. Kielce. 1992- 135 s.

9. Józef Galant, Józef Sowa Proces współeczniania dzieci w klasach początkowych. Warszawa - Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne. 1991. 160 s.